

Duhovno ozračje Adolfa Polegubića

Adolf POLEGUBIĆ, *Crvena mora – Duhovno pjesništvo*,
Zagreb, Glas Koncila, 2020, 104 str.

Josip Sanko Rabar

sanko.rabar@terrakom.net

Adolf Polegubić, pjesnik, pastoralni teolog i novinar, rođen je 25. lipnja 1962. u Šibeniku. Djetinjstvo je proveo u Banjevcima, Franjevačku klasičnu gimnaziju pohađao je u Sinju, a filozofiju i teologiju u Makarskoj i u Zagrebu. Disertaciju o laicima u Crkvi i društvu u Hrvatskoj od 1900. obranio je 1997. na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Beču i postigao akademski stupanj doktora teologije. Više je godina radio kao novinar u *Glasi Koncila*. Od 2002. glavni je urednik glasila hrvatskih katoličkih misija i zajednica u Njemačkoj Živa zajednica, koji od rujna 1978. izlazi u izdanju Hrvatskoga dušobrižničkog ureda u Frankfurtu na Majni.

Član je Društva hrvatskih književnika. Pjesme je objavio u brojnim listovima i časopisima. Nastupao je na književnim tribinama u domovini i inozemstvu, te na radiju i televiziji. Objavio je jedanaest zbirki pjesama na hrvatskom i jednu na njemačkom jeziku, te više knjiga iz područja pastoralne teologije, duhovnosti, novinarstva, crkvene povijesti i humora na hrvatskom i njemačkom jeziku te tridesetak znanstvenih radova. Dobio je književnu nagradu »Fra Lucijan Kordić« za 2018. godinu Društva hrvatskih književnika i ZIRAL (Zajednice izdanja »Ranjeni labud« iz Mostara) za zbirke pjesama *Vršak osmijeha*, *Snatrenja*, *Poput Giottova kruga* i *Ogrlica od kamena*, Naklada Bošković, Split 2018. Uvršten je u više antologija poezije. Do sada je objavio dvadeset jednu knjigu.

Zbirku pjesama »Crvena mora« izabrao je i uredio Vladimir Lončarević. Podijeljena je u četiri ciklusa i to: Ispuni ovaj vrč, Za Gospodnji blagoslov, Zvona u tuđini i Veći od svemira. U toj novoj zbirci nalazi se izbor pjesama iz sljedećih knjiga i zbirki poezije: *Pripadati* (1988.), *Korablja* (1991.), *Tragovi* (2002.), *Boja plavetnila* (2006.), *Kolijevka od kamena* (2013.), *Snatrenja* (2018.), *Vršak osmijeha* (2018.), *Ogrlica od kamena* (2018.) te iz neobjavljenih zbirki *Cipele ispod badema* i *Najnovije pjesme*. Budući da je ovo očito izbor iz mnogih knjiga i zbirki pjesama djeluje kao kakva antologija.

Osim objavljenih dvanaest knjiga pjesama, objavljivao je knjige iz pastoralne teologije i crkvene povijesti, osobito o katoličkim laicima u Hrvatskoj, o njho-

voj povijesti, duhovnosti, crkvenoj i društvenoj poziciji i njihovim institucijama. O toj temi napisao je i doktorsku disertaciju. Pisao je također i meditacije i jednu knjigu humora.

Predgovor knjizi »Crvena mora« napisao je dr. sc. Vladimir Lončarević: »Popni se sa mnom na Sinaj« s podnaslovom: *Duhovno pjesništvo Adolfa Polegubića – narativ modernosti i tradicije*. Svoj predgovor Lončarević je započeo rečenicom: »Od pojave zbirke 'Pripadati' 1988. Adolf Polegubić (rođen 1962.) uključuje se u maticu hrvatskoga pjesništva, no ne tek kao 'jedan od', nego doista kao 'jedincat' – samobitna pjesnička osobnost.« Mogu dodati da se Adolf Polegubić zaista nalazi izvan pjesničkih struja i škola. Polegubić stvara svoj svijet koji je ujedno čudesan Božji svijet. U znatnom dijelu svojih pjesama autor se obraća Bogu, pa bi takvu vrstu poezije mogli nazvati molitvom, što bi moglo izazvati nesporazume, jer molitvom se uglavnom nazivaju šablonski i stereotipni izričaji koje nemaju veze s poezijom. Tome nasuprot, Polegubićeve molitve pune su pjesničke snage. To je razgovor s Bogom bogat simbolikom, originalnošću i raznovrsnim značenjima. Osim takvih molitvi, autor pjeva o Bogu, o sebi, a neke je pjesme posvetio i drugim ljudima. Riječ je o izrazito duhovnoj poeziji sasvim modernog stila, ali u njoj jedva da ima neke hermetičnosti, već izrazito dominira jednostavnost i jasnoća kazivanja. Poetičnost izbija iz bogatstva misli i raznovrsnosti značenja. Vjerske teme izražava na sasvim moderan način.

Polegubićeve pjesme, pisane slobodnim stihom, izrazito su sažete, kratke, ekonomične, jezgrovite. Ponekad imaju svega nekoliko kratkih slobodnih stihoa. Dovoljno da se pokaže originalnost i dubina misli. Kratkoća i uskoća stiha je doslovna. Nije riječ samo o duhovnoj, već i o misaonoj poeziji. Često duboko intiman i duhovno topao. To je poezija transcendencije. Često optimistična, a rijetko pesimistička. Ponekad se plaši da ne izgubi intimnost s Bogom. Glavna je karakteristika te poezije da s vrlo malo sredstava postiže bogato i dojmljivo ozračje. Naracija mu je asocijativna. Ozračje kratkih zbivanja punih značenja. Potpuno je svjestan da često prijanja uz kršćanski smisao. Pa iako postoje pjesme, naizgled sasvim profane, kršćanska duhovnost dominira čitavom zbirkom.

Božidar Petrač u predgovoru druge zbirke *Korablja* piše o transcendentalnosti njegova pjesništva i čežnji za onostranošću, dok će Anđelko Novaković pisati o svetim prostorima zatravljena hoda, a Joja Ricov o svjetlonosnom prostranstvu njegova pjesništva.

Zaista ne sasvim rijetko nailazimo na simboliku svjetla. Osim religioznog pjesništva, ponekad susrećemo snažnu nostalgiju za domovinom i brigu za vlastiti narod. Polegubić ne slijedi nikakvu tradiciju, već spontano izražava vlastitu vjeru i druge osobne preokupacije. Najviše je kršćansko u njega i ujedno ono profanije u njega, ali najosobnije doživljeno jest snažno izraženo ozračje.

Pjesnik Anđelko Novaković je u svojoj recenziji ovako napisao: »Adolf Polegubić ne podilazi stihovanoj zbilji. On ne prilazi i ne pristupa pjesmi i pjesniš-

tvu kao mogućem, a dobrodošlom azilu, kao izazovnu polju utješne i krasotne zamjene za neostvarene nade i pretenciozne tlapnje. Pjesma njemu nije ni smiraj ni utočište za nabujale i heterogene silnice i privjeske nevesela, ali elevirana svijeta i on se svemu tome baš opire snažno, izvorno i uspješno, dapače iznimno kvalitetno i estetski kreativno, nadahnuto. Naravno, a upravo i stoga Polegubićev poetski rukopis i njegov književni habitus umah su prepoznati kao osustavljeno lirsko pregnuće, o čemu ponajbolje svjedoči i njegova zbirka 'Pripadati', koju je i recentna kritička recepcija nepodjeljivo prihvatila ukazujući i na jednostavnost, jasnoću i čistoću od njegova, ali začudno konotativna jezika i složenost, dubinu promišljanja u Polegubićevim nezalutalim pjesničkim zapisima o pripadanju i trajanju, o iskonu čežnje i opipljivoj boli, o zavičaju i horizontu, o neumitnim susretima i zalazima, o neprekidnom traženju nove pjesme u dubini duše koja pripada samotnim, svečanim, opasnim i svetim prostorima zatravljen hoda.«

Usprkos izrazite modernosti u njega možemo naći kristijanizme i biblizme: Dijete (Isus), jaslice, slijepac iz Betsaide, deset djevica (svjetiljke i ulje); Cvjetnica, raspeće, križ, Kalvarija, Golgota, Uskrs, Dušni dan, Božić, Tijelovo, Crveno more, korablja, golubica, maslina, Sinaj, David itd., koji ne ometaju slobodu asocijacija.

Njegova se poezija često uzdiže k Bogu, bilo da je Bog već tu uz nas. Lončarević je takvu poeziju nazvao »uzdižućom i putničkom«. Bog je nedohvatan, ali ipak prisutan, od nostalgije za djetinjstvom do sadašnjih Božjih blizina. Nije toliko riječ o čežnji za Bogom, koliko o njegovoj faktičnoj prisutnosti. Lončarević je također napisao: »Narativan u slobodnu stihu, oskudne deskripcije, no bogate asocijativnosti, njegov je pjesnički jezik zbijen, čvrst, katkad oštar, ali ujedno melodiozan, tankočutan i nježan, na momente nostalgičan, no nikad tjeskoban ili ogorčen. Naprotiv, naći ćemo u njemu riječ blagu / i korak miran ('oštrica riječi'), koji će voditi k Bogu svakoga tko ga traži.«

Zanimljivo je da se Polegubić u svojoj prvoj pjesmi u ovoj zbirci *Iznad nas* »veseli Božjim daljinama«. U svojoj pjesmi *Crvena mora*, po kojoj je cijela zbirka dobila ime piše: »Ispuni me / napuni ovaj vrč / koliko Crvenih mora / ispred mene / razdijeli ova mora / ispuni ovaj vrč« (*Pripadati*, 1988.). Na neobičan način spaja dvije sasvim različite slike iz Biblije: Crveno more i ispunjenje Bogom.

Iduća pjesma *Istina*, (*Pripadati*, 1988.) kao i većina drugih njegovih pjesama, sasvim je kratka, sastavljena od samih pitanja: »Tko još / kuca s nadom / jesam li doista / kad će vječnost«.

U idućoj pjesmi *Luč*, (*Korablja*, 1991.) Opet se obraća Bogu: »Upalio si / još svijetli / svijećnjak velik / zvijezde / velike oči / misao naprijed / misao natrag / ti – beskraj / i ispred i iza«.

U pjesmi *Hram* također se obraća Bogu, dok pjesmu nosi obrat smisla, ono najdalje je najbliže. U duhovnim pjesmama nerijetko susrećemo paradokse i obrate.

U pjesmi *Kalvarija* (*Korablja*, 1991.) doznajemo da je Kalvarija nešto univerzalno: »Krvario si u tramvajima / u automobilima / na raskrižjima / na ulicama / opet Kalvarija / ostao si / čvrst i smiren / znaš da postoje / i s desne i s lijeve«.

U pjesmi *Ključ* (*Korablja*, 1991.) nailazimo na paradoksalni i mistični odnos vremena i vječnosti. U pjesmi *Poslanje* izražava svoju zebnju da mu se ne dogodi prema Isusovoj prispodobi o sjemenu koje pada u drač i na kamen.

U krajnje asketskim i sažetim Polegubičevim pjesmama događaju se čudesne preobrazbe biblijskih slika. Svjetlo je ponekad metafora za Božju Riječ. Često nas obuzima duhovno ozračje. Ponekad se obraća Bogu s nemiro i vapajem, uz nostalgičnu čežnju za djetinjstvom i zavičajem, ali češće pjesma završava nadom, optimizmom vjere koja premošćuje udaljenost pjesnika i Boga. Ponekad i rijetko Bog se obraća njemu. Te molitve su vrlo raznolike. »Šumovi dalekih oceana u jednoj čaši tek se pjene.« Vidimo paradoks velikog i malog. Čitav ciklus *Ispuni ovaj vrč* posvećen je vapaju duše za ispunjenjem u Bogu. Pjesma *Prijatelju na odlasku* posvećena je fra Anti Grbešu. Jednu je pjesmu posvetio pjesniku Ivanu Golubu. U jednoj se pjesmi obraća Franji Asiškom s dubokim razumijevanjem njegove misije. Ponekad se obraća nekom nepoznatom, što je također upravni govor. U nekoj pjesmi vrijeme rasteže na mnoga stoljeća molitve. Pjesma *Andeo* je najkraća. Ima samo deset riječi: »Sa groba / pogled anđela / u očekivanju / cvijet da se pomakne.« Tako se vrhom krila svoje pjesme dotakao haikua. Čak ni ta pjesma nije hermetična, već prije svega puna mističnog ozračja. U pjesmi *Slijepac iz Betsaide* uronjeni smo u čudesno ozračje slijepca koji je progledao i kome su sve pojave koje vidi sasvim nove. Nešto sasvim obično postaje čudesno. Iz Isusovih prispodoba proizlazi atmosfera Božje čarolije. Bogu piše: »Dugo ti nisam napisao pjesmu.« Ponekad se obraća Bogu suosjećajući s njegovom samrtnom patnjom, »kao da su te jučer razapeli«. Boga i njegovu patnju veže uza svjetlost. Svjetlost je nerijetka metafora Božje Riječi. Život sadržaj postaje križnih putova. U predvečerje Dušnog dana očarava ga simbolika svjetla, a Bogu nježno usmjerujemo korake, njemu koji je veliko Svjetlo. Ponekad spominje Boga, a da ga ne oslovljava. Čarolija mnogih malih stvari stvara atmosferu čudesnosti Božjeg svijeta. U nekoj pjesmi opisuju kakav je njegov Bog, nije dalek i neshvatljiv, stalno mu pomaže i sa smiješkom ga promatra. Često ozračje prirode, osobito jeseni, dočarava Božju prisutnost. Poneka je molitva izrazita, ali poetski originalna, puna neočekivanih i čarobnih želja. Ozračje krajolika i nostalgija sjećanja na djetinjstvo dočarava Uskrs. Osjeća Božju prisutnost u pjevnoj molitvi benediktinki, svi zvukovi prirode dočaravaju duhovnu atmosferu, pa se potom obraća Bogu hvalospjevom do jutra. Opjevava svoju smrt i prelazak u vječnost, iznad svega Božju Ljubav. Moli Boga za hrvatske iseljenike da se vrate u zavičaj. Pjesma »Isus i ja« podsjeća na ranog Šopa, pun blagog duhovnog ozračja i jednostavne prisnosti s Bogom. U pjesmi *U smiraju* prepuštamo se čarobnoj atmosferi duhovnoga smiraja i prijateljstva svih bića. O svojoj poeziji kaže da ponizno hvali Stvoritelja. Pone-

kad ga pogađa, premda sasvim rijetko, pustoš vlastitog duhovnog poraza. Ne izostavlja ni Kalvariju Isusovu. Prožete Božjom Ljubavi, pjesme su mu često pune nade i radosti. Doživljava ljubav pokojnoga oca prema njemu na zemlji, pri tome se gube granice između vječnosti i zemaljskog života. Barem jednom obraća se nekoj ženi koja kao stablo raste u njemu. Obraća se Bogu, vidi njegovo lice, nailazi na osmijeh i blage riječi. To su najčešće pjesme pune smirenog, ali i kompleksnog ozračja, ponekad se spajaju hrvatski i njemački lokaliteti. Ali ima i tuge zbog stradanja vlastitog naroda. Transcendencija je Bog Ljubavi, ali i put bez povratka. Pjesnici pomiču granice i vrište na nepravdu, njihov glas do Boga doseže. Kad pjesnika ne bi bilo svijet bi ostao bez savjesti, a riječ bez snage.